

Plan Odnowy Miejscowości Bardo na lata 2015-2020

Spis treści

Wstęp

Plan Odnowy Miejscowości to dokument strategiczny, niezwykle istotny z punktu widzenia rozwoju najmniejszych jednostek administracyjnych, czyli sołectw bądź nawet pojedynczych wsi. Jego waga wynika jednak nie tylko z faktu, że wykorzystuje się go przy aplikowaniu o środki unijne (a jak wiadomo, w związku z nową perspektywą finansową, jest to temat szczególnie aktualny).

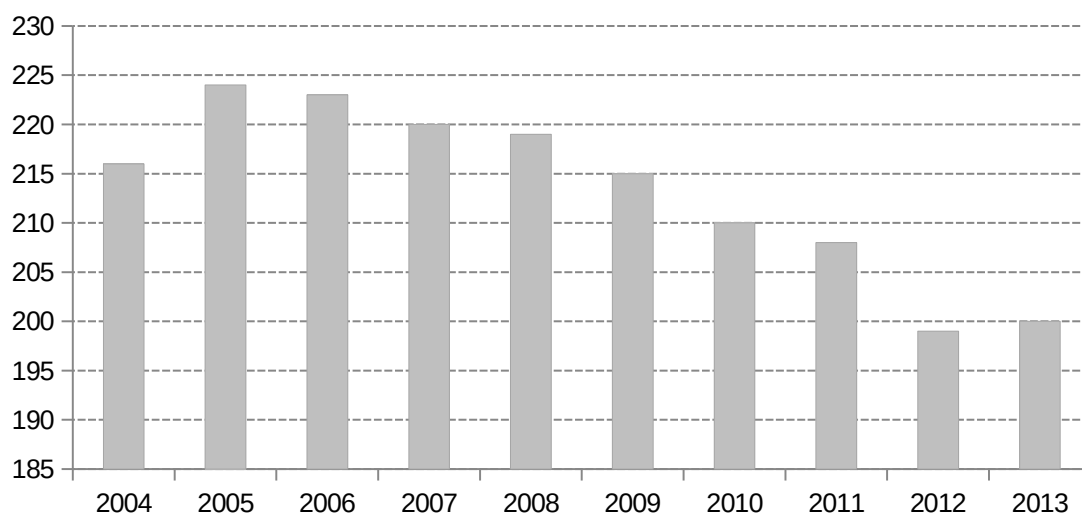
Programowanie rozwoju lokalnego to sprawa bardzo ważna, a przede wszystkim skomplikowana. Wszystkie jednostki funkcjonują w warunkach ogromnej

konkurencji, a jednocześnie zmuszone są reagować na ciągle zmieniające się warunki otoczenia. Stąd tak istotne jest, aby wszelkie dokumenty strategiczne, a więc również Plany Odnowy Miejscowości, były na bieżąco aktualizowane i uwzględniały właśnie te zmieniające się okoliczności zewnętrzne i wewnętrzne. Tylko w takiej sytuacji władze lokalne będą w stanie wykorzystać pojawiające się szanse rozwojowe i jednocześnie zapobiegać (lub przynajmniej znacząco ograniczyć) zagrożenia.

Poza znaczeniem czysto finansowym, Plany Odnowy Miejscowości spełniają funkcję integracyjną, sprzyjają budowie tożsamości lokalnej oraz poczuciu współodpowiedzialności za swoje miejsce. Należy zatem podkreślić, że Plan Odnowy Miejscowości Bardo ma charakter partycypacyjny i tworzony był przy szerokim i aktywnym udziale mieszkańców miejscowości. To bowiem mieszkańcy najlepiej znają swoją miejscowość, są w stanie określić jej niedostatki oraz atuty, a jednocześnie tylko w taki sposób można było zagwarantować, że dokument będzie odpowiadał rzeczywistości na ich potrzeby.

1. Charakterystyka miejscowości

Bardo to niewielka miejscowość w powiecie wrzesińskim, oddalona od Wrześni o ok. 10 km. Leży nad rzeką Wielką, zwaną na tych terenach Bardzianką. Powierzchnia wsi wynosi 538,8 ha, co stanowi prawie 2,5% powierzchni gminy. Liczba jej mieszkańców waha się między 199 (2012 r.) a 224 (2005 r.). Średnia liczba mieszkańców na przestrzeni lat wynosi 213 osób.

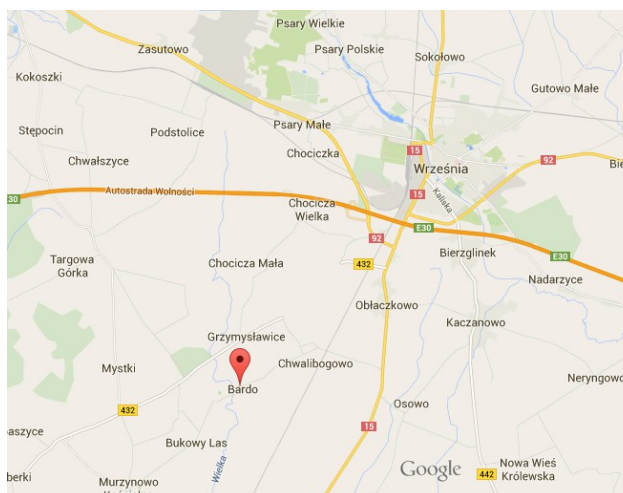

Ryc. 1. Liczba ludności w Bardzie w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni.

Nazwa miejscowości wzięta się od słowiańskiego słowa „bard”, które oznaczało w języku słowiańskim pagórek. Pierwszy raz w źródłach pisanych Bardo pojawiło się w pierwszej dekadzie XIX w., kiedy to Niemir ze Szczytnik zrzekł się swojej części wsi na rzecz klasztoru cystersów z Łądu. W 1355 r. pozostała część Niemira trafiła do Jędrzeja z Czacza, który w ten sposób zyskał przydomek „Bardzki”. W XVIII w. władający Bardem Ignacy Suchorzewski podjął starania o nadanie miejscowości statusu miasta. Nie udało mu się tego dokonać, bowiem ze względu na swoje zadłużenie, został stamtąd wygnany. Samo Bardo natomiast zasłynęło podpisaniem w nim kapitulacji wojsk powstańczych w okresie Wiosny Ludów (9 V 1848 r.). Kolejni władarze również podejmowali próby podniesienia statusu wsi do wójtostwa, jednak do dzisiaj Bardo pozostało sołectwem. Ostatni właściciel Barda to Franciszek Hutten-Czapski, który był m.in. starostą wrzesińskim. Wraz z małżonką został pochowany na tutejszym cmentarzu parafialnym, a ich nagrobki są jednymi z nielicznych, które zachowały się do dzisiaj.

W latach 1975-1998 Bardo należało administracyjnie do województwa poznańskiego, obecnie zaś leży na terenie województwa wielkopolskiego, powiatu wrzesińskiego i gminy Września.

Ryc. 2 Położenie miejscowości Bardo.

Źródło: <https://www.google.pl/maps/place/Bardo/@52.2753094,17.4951648,13z/data=!4m2!3m1!1s0x4704e8b737c3f709:0x3fb3b4084bdd341c>.

W Bardzie występuje kilka istotnych zabytków. Przede wszystkim Wincenty Suchorzewski ufundował kościół parafialny św. Mikołaja, wybudowany w stylu klasycystycznym. Początkowo w miejscu tym stał drewniany kościół, który służył kalwinom. W środku znajduje się obraz Matki Boskiej Szkaplerznej, na zewnątrz zaś – odnowiona w 2013 r. – figura Najświętszego Serca Pana Jezusa. Dzięki remontowi przeprowadzonemu przy dofinansowaniu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w ramach programu „Odnowa i rozwój wsi”, kościół uzyskał m.in. nowy dach. Ponadto we wsi znajduje się mały rynek, również pozostałość po miejskich planach Suchorzewskiego. Ze względu na to, że już wtedy pasły się na nim kozy, nazywano go zwyczajowo „kozim”.

Ryc. 3 Kościół parafialny św. Mikołaja w Bardzie

Źródło: http://www.fakt.pl/proboszcz-z-wielkopolski_artykuly,172498,1,1,1.html.

Do rejestru zabytków wpisany jest dwór i otaczający go park. Dwór pochodzi z początku XIX w., natomiast w 1907 r. został rozbudowany. Posiada czterokolumnowy portyk i fronton z herbem Leliwa. Po zakończeniu II w. św. przejął go Skarb Państwa i od tej pory budynek jedynie niszczeje. Wraz z dworem stworzono park, obecnie mający powierzchnię ok. 6,85 ha.

Ryc. 4 XIX-wieczny dwór w Bardzie.

Źródło: <http://www.polskiezabytki.pl/m/obiekt/5581/Bardo/>.

Oprócz tego na terenie Barda znajdują się: figura Jezusa Zmartwychwstałego, magazyn zbożowy z 1910 r., wozownia z 1910 r. (obecnie przekształcona na garaże i magazyny), murowane bramy z połowy XIX w., wpisane do rejestru zabytków (1997 r.) folwark oraz zbudowany w 1902 r. dom (nr 23).

W gminie Września znajduje się 7 ujęć wody, w tym jedno zlokalizowano jest na terenie Barda. Własności mikrobiologiczne i chemiczne tej wody są dobre. Ponadto w Bardzie funkcjonuje Stacja Uzdatniania Wody. W 2007 r. została ona zmodernizowana w zakresie poprawy funkcjonowania układu automatyki. Efektem tych prac było przejście w układ stałego ciśnienia wody, przez co mniej jest awarii oraz strat wody. Stacja ta zasila w wodę miejscowości Bardo, Chocicza Mała, Chocicza Wielka, Chwalibogowo, Grzymisławice i część Przyborek. Miejscowość nie posiada z kolei podłączenia do sieci kanalizacyjnej.

Wieś jest również zgazyfikowana, przy czym warto zauważyć, że ogólnie poziom gazyfikacji gminy Września nie jest wysoki (zaledwie ok. $\frac{1}{3}$ jej terenów, w tym 276 gospodarstw domowych z terenów wiejskich).

Na terenie sołectwa istnieje również składowisko odpadów, wybudowane jeszcze w latach 90. Zlokalizowano je ok. 6-7 km od samego Barda, na trasie Bardo-Skotniki. Działka ma powierzchnię 7 ha i należy do gminy, zarządza nim Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. Zgodnie z decyzją wojewody z 2002 r. składowane mogą tam być odpady inne niż niebezpieczne i obojętne. Wówczas wywieziono tam ponad 11,5 Mg odpadów. Początkowo miało ono posiadać 3 kwatery, jednak z powodu protestów mieszkańców innej miejscowości, wybudowano dwie. Po wypełnieniu jednej kwatery, w 2005 r. przystąpiono do rozbudowy składowiska, bez pytania wcześniej protestujących mieszkańców miejscowości Skotniki. W 2006 r. w tym celu dokonano zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod tę rozbudowę, rezygnując z terenów pod zalesienie na rzecz składowiska. Ostatecznie plany uległy zmianie i składowisko odpadów wybudowano w Lulkowie, natomiast kwatery w Bardzie zamknięto i zrekultywowano. Przystąpiono również do prac z zakresu budowy stacji przeładunkowej, z której odpady byłyby ładowane na pojazdy kontenerowe i w ten sposób transportowane do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Lulkowie. Pojawił się również projekt wybudowania na terenie składowiska kompostowni i sortowni. Sortownia dla odpadów komunalnych zmieszanych i selektywnie gromadzonych surowców wtórnych posiada przepustowość roczną na poziomie 40 tys. Mg. Stacja przeładunkowa obejmuje wiatę, 2 pasy stacjonarne, kontenery i samochód samowyładowawczy. Obecnie składowisko to posiada status Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych o charakterze zastępczym.

Przed miejscowość przebiega droga powiatowa nr 2929. W związku z jej złym stanem techniczny, zmodernizowano nawierzchnię na odcinku Bardo do drogi Września – Środka Wlkp. Gmina przewidziała również w 2011 r. budowę ścieżki służącej pieszym i rowerzystom na odcinku 2 km – w kierunku Chwalibogowa. Stanowi ona fragment turystycznej trasy rowerowej dookoła powiatu wrzesińskiego i prowadzi w kierunku Murzynowa Kościelnego, skręcając w Bardzie na polną drogę za cmentarzem i dalej dochodząc do drogi Września-Środa Wlkp.

Mieszkańcy miejscowości wykazują się sporą aktywnością, w czym wyróżnia się przede wszystkim sołtys Barda. Organizowane są zawody jeździeckie dla amatorów (w różnych kategoriach) czy plenery malarskie. Przy parafii działa klub sportowy dla młodzieży.

Ryc. 5 Zawody jeździeckie Bardo Cup.

Źródło: <http://wrzesnia.powiat.pl/aktualnosci/rekordowe-bardo-cup.html>.

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Każda jednostka terytorialna, w tym także wieś czy sołectwo opiera swój rozwój na posiadanych zasobach, które je wyróżniają i mogą stanowić potencjał dla kreowania działań w zakresie odnowy czy rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na rzecz sołectwa pozwoliła zagregować zasoby w trzy podstawowe grupy:

Zasoby przyrodnicze i historyczne

- klasycystyczny kościół parafialny św. Mikołaja (950/A z 04.03.1970),
- zabytkowy dwór z XIX w. (961/A z 05.03.1970),
- park dworski o powierzchni 6,85 ha (2159/A z 26.06.1989 i 28.03.1997),
- przydrożna figura św. Floriana,
- dom nr 23 z 1902 r.,
- murowane bramy z XIX w.,
- budynek Szkoły Powszechnej, wzniesiony w 1875 r.

Zasoby infrastruktury technicznej

- drogi powiatowe 2928, 2929, 2930,
- droga gminna nr 411564,
- sieć elektryczna,
- sieć wodociągowa,
- sieć telekomunikacyjna,
- sieć gazowa,
- składowisko odpadów o statusie zastępczej Regionalnej Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych.

Zasoby infrastruktury i kapitału społecznego

- coroczne plenery malarskie organizowane na przełomie maja i czerwca,
- zawody jeździeckie Bardo Cup,
- działalność Parafialnego Klubu Sportowego „Mikołaj” – od 2007 r.,
- funkcjonowanie (od 2006 r.) Ochotniczej Straży Pożarnej Chwalibogowo-Bardo.

3. Ocena mocnych i słabych stron

Analiza SWOT jest metodą pozyskiwania oraz porządkowania danych służących lepszemu poznaniu badanej jednostki. Jej wyniki są wykorzystywane do określania celów i zadań dla danej miejscowości. Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów wyznaczających badane zagadnienie i oznaczających:

- **S**trengths (mocne strony),
- **W**eaknesses (słabe strony),
- **O**pportunities (szanse),
- **T**hreats (zagrożenia)

Tabela 1. Schemat analizy SWOT

		charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
czynnik	wewnętrzne	S silne strony	W słabe strony
	zewnętrzne	O szanse	T zagrożenia

Źródło: „Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej”

Czynniki analizowane w analizie SWOT dzielimy na: wewnętrzne - pozytywne i negatywne oraz zewnętrzne - pozytywne i negatywne.

Do czynników wewnętrznych pozytywnych (silne strony) zaliczymy te zasoby lub zjawiska, które służą rozwojowi miejscowości i na które wpływ ma bezpośrednio gmina poprzez swoje instytucje gminne, władze samorządowe, jak i mieszkańców. Do czynników wewnętrznych negatywnych (słabe strony) zaliczymy braki lub zjawiska, które w różnym stopniu utrudniają i ograniczają możliwość rozwoju miejscowości. Na ich występowanie również bezpośredni wpływ ma gmina.

Czynniki zewnętrzne pozytywne (szanse) to zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.

Czynniki zewnętrzne negatywne (zagrożenia) – to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery rozwoju jednostki, utrudnienia, dodatkowe koszty

działania. O ile możliwość kreowania mocnych stron i niwelowania jest w zasięgu naszych możliwości – możemy podejmować określone decyzje, o tyle zarówno na szanse jak i zagrożenia nie mamy wpływu. Występują one w otoczeniu i na ich występowanie mają wpływ inne podmioty. Możemy je jednak wykorzystywać i dostosowywać się.

W efekcie prac przeprowadzonych w trakcie warsztatów z mieszkańcami i liderami lokalnymi otrzymano cztery listy: silnych stron sołectwa (takich, które należy wzmacniać), słabych stron (takich, które trzeba niwelować), szans (tych, które należy wykorzystywać), oraz zagrożeń (tych, których należy unikać). Analiza SWOT została poszerzona o wskazania mieszkańców zawarte w dokumencie „Plan Odnowy Sołectwa Bierzgliń na lata 2010-2017” w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”.

Mocne strony:

- boisko sportowe,
- podświetlenie zabytkowego kościoła,
- organizacja imprez okolicznościowych, w tym np. Dzień Dziecka,
- ścieżka pieszo-rowerowa,
- położenie geograficzne – bliskość Wrześni,
- zwarta zabudowa,
- bliskość większych szlaków komunikacyjnych - drogi nr 432 i i DK15,
- ciekawe obiekty zabytkowe,
- niski poziom bezrobocia (7,5% w 2013 r.).

Słabe strony:

- zły stan techniczny chodników,
- brak chodników i poboczy wzdłuż niektórych odcinków dróg,
- zły stan techniczny dróg znajdujących się na terenie wsi,
- zaniedbane obiekty zabytkowe,
- brak kanalizacji,
- brak miejsca spotkań dla mieszkańców.

Szanse:

- duża aktywność społeczna, w tym sołtysa wsi,
- duża liczba organizacji pozarządowych działających na terenie Wrześni,
- środki do wykorzystania na mniejsze inwestycje z funduszu sołectkiego,
- środki finansowe w nowej perspektywie unijnej, możliwe do wykorzystania na poprawę infrastruktury technicznej (drogi, chodniki, remonty zabytków),
- zabytkowy dworek, który po gruntownym remoncie może stać się centrum kulturalnym wsi (np. wraz z parkiem może stać się miejscem organizacji

- plenerów malarskich) oraz przynosić dochody (np. wynajmowanie go na organizację imprez, pokoje gościnne w czasie zawodów jeździeckich),
- rozwinięcie infrastruktury niezbędnej do jazdy konnej.

Zagrożenia:

- problem z promocją miejscowości,
- zbyt małe środki finansowe na remont obiektów zabytkowych w stosunku do potrzeb, a jednocześnie brak możliwości zainteresowania zewnętrznego inwestora tymi budynkami,
- problem z utrzymaniem zainteresowania wsią poza wydarzeniami kulturalnymi czy sportowymi.

4. Planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną

Bardo ze względu na atrakcyjne i interesujące zabytki ma szansę stać się miejscowością odwiedzaną przez mieszkańców pobliskich większych miast np. w czasie weekendów, także jako jeden z punktów wycieczek. Jednocześnie obiekty te (przede wszystkim dworek oraz okalający go park) powinny zostać wyremontowane i zagospodarowane przez mieszkańców, co pozwoli podtrzymać bądź jeszcze rozwinąć ich aktywność na rzecz miejscowości.

Wśród zaplanowanych zadań inwestycyjnych powinny przede wszystkim znaleźć się **remonty dróg** przebiegających przez Bardo, zwłaszcza przeprowadzenie modernizacji nawierzchni drogi powiatowej 2929 na odcinku do drogi Września-Środa Wielkopolska. W ich efekcie należy wybudować pobocza lub chodniki, po których bezpiecznie mogliby się poruszać piesi. Jednocześnie należy

zadbać o lepsze oświetlenie dróg, zwłaszcza w pobliżu przystanku autobusowego. Biegające wzdłuż dróg rowy melioracyjne i przepusty powinny być na bieżąco oczyszczane. Przy wykorzystaniu środków finansowych z Unii Europejskiej należy **budować sieć kanalizacyjną** oraz zadbać o podłączenie jej do Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. we Wrześni. Ze względu na zwartą zabudowę wsi oraz jej równinny charakter, nie powinno to generować większych problemów technicznych, a tym samym podrażać inwestycji.

Mieszkańcy Bardo są osobami aktywnymi, chętnie uczestniczą w organizowanych tu imprezach. Jest to zresztą dość typowe dla mieszkańców wiosek, że cenią sobie możliwość spotykania się w swoim gronie. Dla zaktywizowania i zintegrowania dzieci i młodzieży należałoby przygotować **program spotkań i zabaw w świetlicy wiejskiej**, które pokazałyby jak można wspólnie spędzać czas. Poza tym, że dawałyby one możliwość lepszego poznania się, dzieci mogłyby wzajemnie pomagać sobie w lekcjach czy też po prostu się bawić. Mogłoby to być istotne ze względu na to, że w samym Bardzie nie ma szkoły (Bardo wchodzi do granic obwodu Samorządowej Szkoły Podstawowej w Chwalibogowie, Gimnazjum nr 2 im. Andrzeja Prądyńskiego we Wrześni). Natomiast ze względu na konieczność dojazdów wygodniej jest korzystać z zajęć dodatkowych we własnej miejscowości. Zważywszy na to, że mieszkańcy chętnie uczestniczą w imprezach (np. festyn z okazji 700-lecia założenia wsi w 2011 r.), sugeruje się **wybudowanie boiska sportowo-rekreacyjnego**. Z jednej strony korzystać mogłyby z niego uczniowskie kluby sportowe (np. Parafialny Klub Sportowy „Mikołaj”), z drugiej zaś można je wykorzystywać do organizacji imprez skierowanych dla wszystkich mieszkańców wsi i okolic. Organizowane imprezy stanowią okazję do prowadzenia kampanii edukacyjnych, np. o charakterze prozdrowotnym. W tym celu należy **budować i podtrzymywać współpracę z organizacjami pozarządowymi**, działającymi na terenie gminy w różnych obszarach życia społecznego. Do tej pory z sukcesem Bardo współpracuje z Wrześnińskim Klubem Twórczości Różnej „Coś innego” chociażby przy organizacji plenerów malarskich. Ze względu na dużą liczbę organizacji pozarządowych (NGO) zarejestrowanych we Wrześni można spróbować wspólnie z nimi organizować różnego rodzaju przedsięwzięcia.

5. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Tabela 1 Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Zadanie	Opis przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt inwestycji	Termin realizacji	Planowane źródła finansowania
POPRAWA WARUNKÓW INFRASTRUKTURALNYCH				
Budowa chodników	Natężenie ruchu na drogach rośnie, dlatego budowa chodników zwiększy bezpieczeństwo pieszych, w tym dzieci, które chodzą po tych drogach w drodze do i ze szkoły.	150 000 zł	2015-2021	środki własne gminy, środki unijne
Przebudowa dróg	Zadanie obejmuje przede wszystkim położenie nowej nawierzchni na drodze powiatowej. Remont zwiększy bezpieczeństwo wszystkich ich użytkowników i zwiększy dostępność miejscowości zwłaszcza z punktu widzenia turystów.	250 000 zł	2015-2017	środki własne gminy, środki unijne
Oświetlenie parkingu przy kościele	Ułatwi to parkowanie zwłaszcza gdy jest ciemno, a także wpłynie pozytywnie na wzrost bezpieczeństwa pozostawianych na parkingu samochodów.	30 000 zł	2015	środki własne gminy, fundusz sołecki
POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW I DBAŁOŚĆ O INFRASTRUKTURĘ SPOŁECZNĄ				
Uzupełnienie ogrodzenia placu zabaw	Wpłynie to na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa bawiących się na placu dzieci.	8 000 zł	2015	środki własne gminy, fundusz sołecki
Budowa boiska sportowo-rekreacyjnego	Boisko służyć będzie wszystkim mieszkańcom (bez względu na wiek) do uprawiania sportów, ale także np. do organizacji	30 000 zł	2016	środki własne gminy, fundusze unijne, Ministerstwo Sportu i

Źródło: opracowanie własne na podstawie wniosków inwestycyjnych

Spis tabel

Spis rycin

Przewodniczący Rady Miejskiej we Wrześni

/-/Waldemar Grześkowiak